

N:o 9.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 April 1884, kl. 1 e. m.

*Första Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5,
angående ifrågasatta tillägg till Kongl. förordningen om
mått och vikt den 22 November 1878.*

Med anledning af en inom Andra Kammaran väckt motion har samma Kammares Tillfälliga Utskott N:o 2 uti afgifvet Utlåtande N:o 10 hemställt:

»att Riksdagen, med ändring af sin, jemlikt sin underdåniga skrifvelse den 14 Maj 1876 angående antagandet af metriskas mått och vigtsystemet uttalade mening, ville i skrifvelse till Konungen anhålla »att målkärl på 150 liters rymd må få justeras och vid mätning användas under enahanda vilkor och bestämmelser i öfrigt, som i Kongl. förordningen den 22 November 1878 angående mått och vikt i fråga om målkärl för torra varor på 1 hektoliter äro stadgade»;

Och har Andra Kammaran bifallit denna hemställan, hvarefter ärendet blifvit till Utskottet öfverlemnadt för vidare handläggning.

Utskottet har jemväl fått till behandling emottaga en af Herr Wallenberg väckt motion, N:o 52, deruti han velat fästa uppmärksamheten på önskvärdheten att fullständiga Kongl. Maj:ts nådiga förordning om mått och vikt den 22 November 1878. Motionären anför »vigtenheten är egentligen ett gram, men i den hos oss gällande förordningen är af praktiska skäl kilogrammet antaget till enhet för vigten. Någon multipel af denna vigtenhet känner icke författningen. Lätt inses, att särskilda benämningar, vid uppvägning af större tyngder än ett kilogram, äro

Bih. till Riksd. Prot. 1884. 8 Saml. 2 Afd. 1 Band. 9 Häft.

högt af behovvet påkallade. 1876 års Lag-Utskott föreslog, att ett tusen kilogram skulle benämnas *ton*, men deremot reste sig den invändning, att förblandning kunde ske med den engelska ton = 1016,048 kilogram. Denna förblandning kan undvikas, om det varder stadgadt, att ett tusen kilogram benämnas *metrisk ton*. Men äfven med detta tillägg är afståndet mellan ett och tusen kilogram alldeles för stort, och man har konventionellt redan börjat benämna ett hundra kilogram med ett särskildt namn. Detta torde lämpligast böra blifva *metrisk centner*.»

Motionären erinrar derom, att i den åberopade Kongl. förordningen § 19 heter det: »I afseende på mätning af *träkol* och *ved* gäller hvad derom redan är eller framdeles stadgadt varder». Då nu halfva öfvergångstiden är förlupen, torde detta löfte böra fullgöras, och redan förut har blifvit föreslaget, att vedmätt må justeras, då de hafva qvadratisk form med två meters längd och två meters höjd. Motionären anser, att ett sådant vedmätt kunde benämnas *nijfamn*; det motsvarade $\frac{15}{16}$ af den vanliga storfamnen. Derjemte skulle ett mindre vedmätt af en meters höjd och en meters längd justeras.

Uti kolhandeln, särdeles inom bruksdistrikten, är det högst angeläget att äfven efter år 1888 få något slags *justerade kolmätt*, och denna reform är särdeles enkel, om ett rymdmätt om 20 hektoliter får justeras och benämnas *kolläst*.

Detta rymdmätt motsvarar 1,011 kolläst, innehållande 12 tunnor à 63 kannor.

Utskottet har tagit dessa framställningar i öfvervägande och funnit: hvad beträffar införandet af en eller flera multiplar af nu antagna vigtenheten, kilogrammet, det vara af behovvet verkligen påkalladt. Att räkna de stora tyngder, som förekomma inom vårt bergsbruk uti milliontals kilogram är onekligen obeqvämt, och föga mindre lämpligt torde det vara att sakna namn på en multipel, som motsvarar hundra gånger den antagna vigtenheten. Utskottet har sig bekant, att Kongl. Trafikstyrelsen redan år 1881 gjort framställning om att erhålla någon officiel benämning på ett hundra kilogram. Justeringsstyrelsen ifrågasatte då, att denna benämning skulle blifva *deciton* eller en tiondedel af en ton, hvilket icke torde vara rätt lämpligt, då frågan gälde att få namn på en multipel af sjelfva vigtenheten och icke på en bråkdel af en större multipel af samma vigtenhet. Framställningen föranledde icke heller till någon åtgärd. Men motionärens förslag att benämna 100 kilogram *metrisk centner* och 1,000 kilogram *metrisk ton* anser Utskottet lämpligt.

Beträffande hvad som anförts om behovvet af justerade vedmätt och kolmätt, äfven efter den tidpunkt år 1888, då de nu brukliga måtten

icke längre få justeras, så synes af de tydliga ordalagen i sjelfva förordningen, att några nya bestämmelser härom måste antagas, och ingen olägenhet torde kunna uppkomma genom att nu under benämning *ny-famn* tillåta justering af ett vedmått, som har kvadratisk form med två meters längd och två meters höjd. Behofvet kräfver likväl, att äfven ett mindre vedmått om en meters höjd och en meters längd må införas, och torde denna bestämmelse vara en gifven följd af den förestående förändringen.

För kolhandeln behöfves endast *ett* justeradt kolmått, hvilket lämpligen kan bestämmas till tjugo hektoliters rymd och benämnas *kolläst*. Skilnaden mellan detta rymdmått och det nu brukliga är så obetydlig, att den med fullt skäl torde kunna sägas ligga inom den tolerans, som måste tillstädjas vid denna varas uppmätning. Utskottet finner således denna framställning förtjena afseende.

Hvad beträffar ifrågasatt tillåtelse att få justeradt rymdmått om en och en half hektoliter, så hade redan meterkomitén i dess underdåniga betänkande tillstyrkt detsamma. Med fog har kunnat anföras, att en hektoliter spanmål är för liten, hvaremot två hektoliter samma vara är för stor mansbörd. Af detta rent praktiska skäl anser Utskottet ett rymdmått af halfannan hektoliter böra få justeras, hvaremot Utskottet icke anser lämpligt att gifva detta rymdmått någon särskild benämning, hvilken kunde leda till förvillande uppgifter vid prisnoteringar.

Med åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer Utskottet, att Riksdagen ville besluta:

att uti skrifvelse hos Konungen anhålla om följande tillägg i Kongl. förordningen den 22 November 1878 om mått och vikt,

1:o

i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det slut, hvaruti Andra Kammaren stannat,

att det måtte tillåtas justera ett rymdmått af 150 liter;

2:o

med anledning af ofvannämnda, inom Första Kammaren väckta motion:

att 100 kilogram benämnas *metrisk centner*;
att 1,000 kilogram benämnas *metrisk ton*;
att det måtte tillåtas justera
ett vedmått om två meters längd och 2 meters höjd,
ett vedmått om 1 meters längd och 1 meters höjd,
ett kolmått om 20 hektoliter, hvilket benämnes
kolläst.

Stockholm den 21 April 1884.

På Utskottets vägnar:

W. STRÅLE.